

jal, kui saksa sedda lina olliwa wenlaste käest ärra-wötnu nink piiskopi sinna assutanu, ke sedda mrahwast ümbrezöri piddi paggana umbussu piinedustest ärapästma nink Kristuse läbbi tötte mañu juh-hatama. Sestsaõast Tartu-lina ärrawötmisest nink tomikirriko põhjandamisest arvata, olli siin linan kolmsadda ajastaiga järgimöda jumalaerjust Roma-ussu säduse pärja, ni kui muijalke saksamaal, lad-dina-keli petu, kui Lutter saksamaal owwalikult nakse kulutama, et Roma-pappist säetu jumalaorjus ei tullevat jumala sõnaga ehk pühha kirjoga ütte, nink ei juhhatawat õnnisteggija walguse mañu, enge umbussu piineduse sisse. Se kulutuse päle hädü saksamaal mitmin paigun sesamaa esitawa Roma-ussu jumalaorjus ärra, nink wöeti ûts wastne ülles, se pärja säetu, kuis pühha kirri Wastsen Testamentin oppetap jumala mele pärast ollewat. Saksamaalt tulli Lutteri õige ussu üleswötmisest nink jumalaorjuse parrandamisest hölli ka sija Liiwandi male, nink kui siin meije ma saksa- nink ma-rähwas tundsewa, et pargas aig olli, Roma-pappi kaplu nink wörka katski kakkastada, sis wöeti ka siin Tartu-linan ilma wibimata se wastne, parrandetu jumalaorjuse wiis ülles, mes Lutteri ussuselts saksamaal olli säädnud. Eddimäne oppetaja, ke Tartu jumalaorjust parrandetu wiis pärja 1526. ajastajal nakse piddama, olli Melkior Hofmann. Sest ajast peti Tartu katten kirrikun, Janikirrikun saksa-keli, nink Mariakirrikun ma-keli, Lutteri säduse pärja jumalaorjust, ent kolmas kirrik, tomikirrik, jaije Roma-pappi säduse alla, nink kuulti säääl ka päle sedda, ni kui enneke, lad-dina tele lobbisemist, seni kui kirrik ärapalli. Se önnetus sündi 1596. ajastajal ösel enne Janipäiwa. Tomikirriko pappi olliwa nimitetu ajal kirriko lähhädal sure Janitulle pallama läütnu, nink eesti mant ärralannu jodut piddama. Seni kui nemä kige õ läbbi

wina jöiwa nink horlopi lõiwa, läts kirrik tule al pallama, nink kui pappikese Janipäiwa hommungul tahtsiwa kirrikohhe minna paadrit luggema, tulli jo sõnna wasta, et kirrik ollew tullega äramineman. Tulli olli wödimust wötnu, ni et fistutamisest eñamb es olle kõneldagi, nink toost pâiwast jâijewa palja mûri seisma nink saisiwa nidade eñamb 200 ajastaiga jumala tule käen, seni kui Tartu-linan 1803. ajastajal surefoli säteti. Onsa faddonu Keisri-herra Alek-sandri I arm nink heldus kink tomimäe kige wannu mûri kanduga surekolile, nink toost ajast naakkati to-mimäe otsan platsi õgwendama nink aigo mõda su-rekoli tarbiduses mitmasugutsid hone ehhitama. Tomikirriko mûri kaeti läbbi nink lõiti weel ni kõrwa ollewat, et neema wâga häste olles kõlwann kattust nink torni kanda, kui surekolil waja olles olnu ehk nõuw kandnu, kirriko jälle üllessäda. Ent kui sääras tettewötmist keake es mõista kitta, sis wöeti se nõuw ülles, kui ramatid, mes surekoli tarbiduses aigo mõda ostetas nink forjatas, wañan tomikirri-kuu paigale panda, nink sepärrast naakkati sis kolmas osa fest wañast kirrikust, nink niñelt se taggumene jaggo, kon wañast altri olliwa, parrandama nink jälle üllessäädma. Raudkattus vanti päle nink sisest tetti alt pörmandust lae kummini kolm sali ûts töise päle ülles. Eggautten jaun säteti afna nink usse ette nink tetti ahju sisse, ni et ka talwitsel aot salin ni kui ellomajan pargas lämi olles. 1806. ajastajal olli kui walmis nink ramato widi finna nink panti oïna förda nink sädust mõda nidade ülles, kuis ar-watti appar nink sündsa ollewat. Parhilla saisva kolmen salin wâga kõnaste nink targaste säetu eñamb 70,000 ramatut sainu mõda laeni rijolide pääl üllewan, nink ehk nemä kül säääl waiklikun koan sõnnake ei lausu, sisiki kulutava nemä neile, sea neid mõistwa pruki, surembat tarkust nink selgembat jumalatundmist,